

DesignMat

Lineære differentiallyigninger II

Preben Alsholm

Uge 10 Forår 2010

1 Lineære Differentiallyigninger af anden orden

1.1 Bestemmelse af en partikulær løsning

Bestemmelse af en partikulær løsning

- Vi betragter nu den inhomogene ligning

$$ax'' + bx' + cx = q(t) \quad (\text{Inhomogen})$$

- hvor højresiden har formen

$$q(t) = t^m e^{\alpha t} \begin{cases} \cos \beta t \\ \sin \beta t \end{cases}$$

- Disse højresider er løsninger til homogene lineære differentiallyigninger med konstante koefficienter!
- Vi ønsker at bestemme en partikulær løsning til *Inhomogen*.
- Opskrift på formen af en partikulær løsning til *Inhomogen* gives i det følgende skema.

1.2 Skema til ansats

Skema til ansats

$Q_m(t)$ er et givet polynomium af grad m . $P_m(t)$ og $R_m(t)$ er polynomier af grad m , hvor samtlige led forekommer (med ubestemte koefficienter).

$q(t)$	$Q_m(t)$	$Q_m(t) e^{\alpha t}$	$Q_m(t) e^{\alpha t} \cos \beta t$ (eller $\sin \beta t$)
q-rod	0	α	$\alpha \pm i\beta$
Ansats	$t^s P_m(t)$	$t^s P_m(t) e^{\alpha t}$	$t^s \begin{bmatrix} P_m(t) e^{\alpha t} \cos \beta t \\ + R_m(t) e^{\alpha t} \sin \beta t \end{bmatrix}$

s skal vælges som det mindste hele ikke-negative tal ($s = 0, 1, 2, 3, \dots$), som sikrer, at intet led i ansatsen løser den homogene ligning. (s er multipliciteten af "q-rod" i karakterpolynomiet). Hvis q-rod er rod i karakterpolynomiet, er der *resonans*.

1.3 Eksempel 1

Eksempel 1

- Vi finder en partikulær løsning til $x'' + 3x' + 2x = 20te^{3t}$.
- Karakterligningen har rødderne -2 og -1 . Der er ikke resonans, idet q -roden er 3 (dobbeltrød).
- Ansats:

$$x_p(t) = (At + B)e^{3t}$$

- Ansatsen indsættes i differentiaalligningen:

$$\frac{d^2}{dt^2} \left((At + B)e^{3t} \right) + 3 \frac{d}{dt} \left((At + B)e^{3t} \right) + 2(At + B)e^{3t} = 20te^{3t}$$

- Udregning og reduktion giver

$$te^{3t}(20A) + e^{3t}(9A + 20B) = 20te^{3t}$$

- Dette skal gælde for alle $t \in \mathbb{R}$. Vi må derfor forlange $20A = 20$ og $9A + 20B = 0$. Altså $A = 1$ og $B = -\frac{9}{20}$.
- En partikulær løsning er dermed $x_p(t) = \left(t - \frac{9}{20}\right)e^{3t}$.

1.4 Eksempel 2

Eksempel 2

- Differentiaalligningen $x'' + 3x' + 2x = 4t^2$ har samme homogene ligning som ovenfor. Ingen resonans.
- Ansats til en partikulær løsning:

$$x_p(t) = At^2 + Bt + C$$

- Ansatsen indsættes i differentiaalligningen:

$$\frac{d^2}{dt^2} \left(At^2 + Bt + C \right) + 3 \frac{d}{dt} \left(At^2 + Bt + C \right) + 2 \left(At^2 + Bt + C \right) = 4t^2$$

- Udregning og reduktion giver:

$$2At^2 + (6A + 2B)t + 2A + 3B + 2C = 4t^2$$

- Dette skal gælde for alle $t \in \mathbb{R}$. Vi må derfor forlange $2A = 4$, $6A + 2B = 0$ og $2A + 3B + 2C = 0$. Altså $A = 2$, $B = -6$ og $C = 7$.
- En partikulær løsning er dermed $x_p(t) = 2t^2 - 6t + 7$.

1.5 Eksempel 3

Eksempel 3

- Differentialligningen $x'' + 3x' + 2x = 3e^{-2t}$ har igen samme homogene ligning som tidligere.
- Nu er der resonans, da højresiden $3e^{-2t}$ løser den homogene ligning.
- Den basale ansats til en partikulær løsning $x_p(t) = Ae^{-2t}$ må derfor modificeres til

$$x_p(t) = Ate^{-2t}$$

- Ansatsen indsættes i differentialligningen:

$$\frac{d^2}{dt^2} (Ate^{-2t}) + 3\frac{d}{dt} (Ate^{-2t}) + 2Ate^{-2t} = 3e^{-2t}$$

- Udregning og reduktion giver:

$$-Ae^{-2t} = 3e^{-2t}$$

- Vi må forlange, at $-A = 3$ altså $A = -3$. En partikulær løsning er dermed $x_p(t) = -3te^{-2t}$.

1.6 Eksempel 4

Eksempel 4

- Differentialligningen $x'' + 3x' + 2x = 10 \cos t$ har samme homogene ligning som tidligere. Ingen resonans.
- Ansats til en partikulær løsning $x_p(t) = A \cos t + B \sin t$.
- Indsættelse: $\frac{d^2}{dt^2} (A \cos t + B \sin t) + 3\frac{d}{dt} (A \cos t + B \sin t) + 2(A \cos t + B \sin t) = 10 \cos t$.
- Udregning og reduktion giver $(A + 3B) \cos t + (-3A + B) \sin t = 10 \cos t$.
- Dette skal gælde for alle $t \in \mathbb{R}$. Vi må derfor forlange $A + 3B = 10$ og $-3A + B = 0$. Altså $A = 1, B = 3$.
- En partikulær løsning er dermed $x_p(t) = \cos t + 3 \sin t$.

1.7 Eksempel 5 Kompleks gættemetode

Eksempel 5 kompleks gættemetode

- Betragt igen differentialligningen $x'' + 3x' + 2x = 10 \cos t$.
- Da $10 \cos t = \operatorname{Re}(10e^{it})$ betragter vi nu $x'' + 3x' + 2x = 10e^{it}$.
- Ansats til en partikulær løsning $x_p(t) = Ae^{it}$.

- Ansatsen indsættes i differentialligningen:

$$\frac{d^2}{dt^2} (Ae^{it}) + 3\frac{d}{dt} (Ae^{it}) + 2Ae^{it} = 10e^{it}$$

- Udregning og reduktion giver $(1 + 3i) Ae^{it} = 10e^{it}$.
- Vi må derfor forlange $A = \frac{10}{1+3i} = 1 - 3i$. Altså er partikulær løsning til den komplekse ligning $x_p(t) = (1 - 3i)e^{it}$.
- Realdelen af denne er partikulær løsning til den oprindelige ligning, så $x_p(t) = \operatorname{Re}((1 - 3i)e^{it}) = \cos t + 3 \sin t$.

1.8 Eksempel 6 Komplex gættemetode

Eksempel 6 kompleks gættemetode

- Betragt differentialligningen $x'' + 3x' + 2x = 2 \sin t \cdot e^{-2t}$.
- Da $2 \sin t \cdot e^{-2t} = \operatorname{Im}(2e^{(-2+i)t})$ betragter vi nu $x'' + 3x' + 2x = 2e^{(-2+i)t}$.
- Ansats til en partikulær løsning $x_p(t) = Ae^{(-2+i)t}$.
- Indsættelse: $\frac{d^2}{dt^2} (Ae^{(-2+i)t}) + 3\frac{d}{dt} (Ae^{(-2+i)t}) + 2Ae^{(-2+i)t} = 2e^{(-2+i)t}$.
- Udregning og reduktion giver $-(1 + i) Ae^{(-2+i)t} = 2e^{(-2+i)t}$.
- Vi må derfor forlange $A = \frac{-2}{1+i} = -1 + i$. Altså er partikulær løsning til den komplekse ligning $x_p(t) = (-1 + i)e^{(-2+i)t}$.
- Imaginærdelen af denne er partikulær løsning til den oprindelige ligning, så $x_p(t) = \operatorname{Im}((-1 + i)e^{(-2+i)t}) = e^{-2t}(\cos t - \sin t)$.

2 Lineære Differentialligninger af n'te orden

2.1 Eksistens- og entydighed

Eksistens- og entydighed

- Vi betragter lineære differentialligninger med konstante koefficienter:

$$a_n x^{(n)} + a_{n-1} x^{(n-1)} + \dots + a_1 x' + a_0 x = q(t) \quad (1)$$

med $q \in C(I)$, hvor I er et interval. $a_0, a_1, \dots, a_n$ er reelle konstanter og $a_n \neq 0$.

- Teorien for n'te ordens lineære differentialligninger er ganske som for $n = 2$.
- Sætning. Lad $t_0 \in I$ og $x_0, v_1, v_2, \dots, v_{n-1} \in \mathbb{R}$. *Begyndelsesværdiproblemet* for (1) med $x(t_0) = x_0, x'(t_0) = v_1, x''(t_0) = v_2, \dots, x^{(n-1)}(t_0) = v_{n-1}$ har netop én løsning og den er defineret på hele intervallet I .

2.2 Eksempel 7

Eksempel 7

- $x''' + 2x'' + x' + 2x = 12 \sin(2t)$. Karakterligningen: $R^3 + 2R^2 + R + 2 = 0$. Rødder -2 og $\pm i$.
- Fuldstændig løsning til den tilsvarende homogene ligning: $x(t) = c_1 e^{-2t} + c_2 \cos t + c_3 \sin t$.
- Da $12 \sin(2t) = \operatorname{Im}(12e^{2it})$ betragter vi nu $x''' + 2x'' + x' + 2x = 12e^{2it}$.
- Ansats $x_p(t) = Ae^{2it}$ indsættes: $\frac{d^3}{dt^3}(Ae^{2it}) + 2\frac{d^2}{dt^2}(Ae^{2it}) + \frac{d}{dt}(Ae^{2it}) + 2Ae^{2it} = 12e^{2it}$
- Udregning og reduktion giver $-6(1+i)Ae^{2it} = 12e^{2it}$. Så $A = \frac{-12}{6(1+i)} = -1+i$.
- En partikulær løsning til den komplekse ligning: $x_p(t) = (-1+i)e^{2it}$.
- Partikulær løsning til den oprindelige ligning $x_p(t) = \operatorname{Im}((-1+i)e^{2it}) = \cos(2t) - \sin(2t)$.
- Fuldstændig løsning til den oprindelige ligning: $x(t) = \cos(2t) - \sin(2t) + c_1 e^{-2t} + c_2 \cos t + c_3 \sin t$.